

Leven in Gods Licht

Rond het jaarthema

In onze wijkgemeente is het thema voor komend seizoen 'Leven in Gods Licht'. In de Activiteitenkrant, bij deze Samenklank gevoegd, kunt u lezen over de vele manieren waarop we het symbolisch leven in Gods licht de komende tijd kunnen ontdekken, in gesprekskringen, vieringen en excursies bijvoorbeeld. Maar ook letterlijk leven we steeds weer in Gods licht: licht speelde een belangrijke rol in de opzet van (ook onze) kerkgebouwen.

Foto: Arjan Vermeer

Een belangrijk concept in de bouw van vroege kerken was 'oriëntering': het richten van een gebouw op het oosten. Immers: 'Want zoals een bliksemschicht vanuit het oosten weerlicht tot in het westen, zo zal ook de Mensenzoon komen' (Mattëus 24: 27). Vandaar dat (rooms-katholieke) kerken vaak met het sanctuarium aan de oostkant werden gebouwd, zodat het hoogaltaar, waar de Heilige Mis zich afspeelt, aan deze kant lag. Niet zelden was er aan de oostkant ook een groot raam, om het licht van de opkomende zon binnen te laten.

Licht in kerken

Maar ook in onze hedendaagse kerken, niet altijd meer gericht op het oosten, zijn licht en lichtinval belangrijk. Denk bijvoorbeeld aan de gekleurde ramen van de Abdijkerk, de vele ramen van de Bosbeskapel of de hoge ramen van de Shalomkerk. Iemand die daar van alles van weet, is Arjan Vermeer, auteur van het boek 'Licht in de Kerk'. Dat boek, momenteel in ontwikkeling, legt verschillende kerken en hun lichtinval fotografisch vast. Arjan: 'Het boek "Licht in de Kerk" gaat over de oudste kerkgebouwen van Loosduinen tot en met Maassluis. Het doel van het boek is door middel van adembenemende foto's de lezer het "wow"-gevoel te geven dat je krijgt als je voor de eerste keer het kerkgebouw binnenloopt.' Arjan, hobbyfotograaf die graag meer met zijn hobby wilde doen, bezoekt voor het boek tien kerken uit het Westland. 'Ik kom zelf uit De Lier; het Westland is mijn geboortestreek. Vandaar de interesse. Mijn oorspronkelijke plan was om me te richten op middeleeuwse kerken, maar af en toe moesten de definities wat opgerekt worden. Zo keek ik bijvoorbeeld ook naar een kerk die gebouwd is op de ruïnes van een ingestorte oude kerk. Uiteindelijk kwam ik tot een selectie van tien kerken.' Maar Loosduinen hoort toch niet bij het Westland, denkt u misschien? Arjan: 'Toen deze kerken gebouwd werden, was het Westland een streek, zonder echte grenzen. Loosduinen viel er toen ook onder.' Vandaar dat de Abdijkerk een van de tien geselecteerde kerken is en ook een plekje in het boek krijgt.

Het belang van licht

En waarom de focus op licht in het boek? Arjan: 'Ik ben zelf erg geïnteresseerd in geschiedenis en archeologie. Ik vind het mooi om zelf door ruïnes te lopen en daar wat over te fantaseren. Op reis bijvoorbeeld, maar ook gewoon in mijn eigen omgeving. Daarom wilde ik een boek maken over kerkgebouwen. Ik vind het waanzinnig interessant dat daar soms al duizend jaar mensen worden gedoopt, begraven, etc. Er is al veel over kerken geschreven, maar vooral over de geschiedenis en architectuur, nog niet zoveel over de beleving van het gebouw. Licht speelt daar vaak een rol in. Ik ben zelf eens geraakt in een oud Romeins kerkje, toen we op vakantie waren. Daar viel een lichtstraal recht op een oud olielampje, heel mooi.'

Uitdagingen en beloningen

Het samenstellen van het boek gaat echter niet alleen maar over rozen. Arjan: 'Ik heb moeten inboeten op mijn ambitie om met gemeentelieden en buurtbewoners uit elk dorp te spreken in het geplande tijdsbestek. Dat blijkt in de praktijk gewoon heel erg lastig. Gelukkig heb ik wel heel interessante gesprekken mogen voeren in Wateringen, Loosduinen, 't Woudt en Maasland. Naar mijn verwachting zullen deze gesprekken voldoende informatie opleveren om in het boek te kunnen verwerken.' Ook de natuurlijke omstandigheden kunnen het werk moeilijk maken. Arjan: 'Voor de kerk in De Lier wilde ik graag een foto bij zonsopgang. Dan duurt het even voor het een mooie dag is en ik ook echt een goede foto kan maken.' In de Abdijkerk zijn de foto en de gesprekken met enkele leden van de kerk inmiddels gelukt. Wat vond Arjan van deze kerk? 'Er is veel eenvoud, maar dat straalt juist rijkdom uit. Het gebouw maakt indruk, elke keer weer. In een complexe kerk is het vaak zoeken naar wat indruk maakt. Hier kan je binnenstappen en je hebt het gelijk. Qua licht is 's ochtends het schijnsel door de ramen op de witte muur heel mooi. Ik raad iedereen aan om een keer 's ochtends vroeg naar je eigen kerk te gaan. De mooie schijnsels van het licht zijn de beloning voor het vroege opstaan.'

Het boek

Als alles volgens planning verloopt is het boek 'Licht in de Kerk' in november klaar. Arjan: 'En dan begint het moeilijkste onderdeel: het verkopen van het boek. Ik hoef er geen geld aan te verdienen; de bedoeling is dat het boek een kostendekkende prijs krijgt, zodat het benaderbaar is. Maar ik moet al die geïnvesteerde tijd en moeite natuurlijk wel aan mijn vrouw kunnen uitleggen. Verder is het vooral leuk voor de eer, als ik op verjaardagen kan vertellen hoeveel exemplaren er verkocht zijn.' Er is ook het plan om een aantal foto's van het boek tentoon te stellen in exposities rond de meewerkende kerken. De eerste foto's zijn inmiddels te zien bij de expositie van de Lierse Amateur Kunstenaars en meer zal vast nog volgen.

Met andere ogen

Hoewel we dus nog even moeten wachten op het boek, inspireert deze weergave wellicht om komend jaar niet alleen symbolisch, maar ook letterlijk eens naar het licht om ons heen – Gods licht – te kijken. Kijk tijdens een kerkbezoek ook eens met andere ogen en let op het licht: de lichtinval, de schijnsels, etc.

En Arjan, zullen we nog meer van hem horen? 'Komend jaar ga ik met pensioen, dan volgen er hopelijk nog meer boeken. Ideeën zijn er genoeg!'

Jantine Wignand

Wie op de hoogte wil blijven van de verschijning van het boek 'Licht in de Kerk' van Arjan Vermeer kan zijn website bezoeken op www.arjanvermeer.nl.

Leven in Gods licht

Onlangs hoorden we dat voor de kust van Israël een 3300 jaar oud houten schip was ontdekt. De lading betrof nog gaven kruiken, amfora genoemd. In de kruiken werden vloeistoffen als water en wijn bewaard; ze konden wel 26 liter bevatten. Ze waren onder andere nodig voor de maaltijden en spelen daardoor een rol bij de ontmoetingen tussen mensen. Ze komen dan ook in diverse Bijbelse verhalen voor.

Ontmoeting bij de put

In het evangelie naar Johannes 4: 1-26 lezen we zo'n verhaal. Het gaat over de ontmoeting van Jezus met een onbekende vrouw bij een put. Ze is bekend geworden als 'de Samaritaanse vrouw', zonder naam maar alleen met die van de gemeenschap waartoe ze behoorde. Midden op de dag, als de zon op z'n hoogst stond, ging deze vrouw water halen bij de waterput. Een opvallend gegeven, want juist op dat tijdstip werd de zon gemeden. Het was te warm om je dan op straat te begeven. Maar deze vrouw uit Samaria zocht bewust dit tijdstip op. Ze wilde de mensen mijden. Elke dag ging ze met haar kruik op weg naar de put. Het was waarschijnlijk haar kostbaarste bezit. Zonder kruik was er geen water en zonder water geen leven. De put waar de vrouw haar water uit putte wordt vervolgens het decor van gesprek. Rembrandt heeft de vrouw en Jezus (zittend op de rand van de put) getekend. Zal het lukken om tot een ontmoeting te komen? Het was immers ongewoon dat deze twee (Jood en Samaritaan) met elkaar een gesprek zouden voeren. Maar Jezus spreekt haar aan: 'Geef mij wat van het water.' Het ijs was daarmee gebroken.

De bron

Nu viel het in het gesprek nog niet mee. Als Jezus over het water spreekt, noemt hij het 'de bron'. De oorsprong van levend water, van genezend water, stromend van de Bron, van God zelf. Bestemd voor een ieder. Het is ook een ander Grieks woord dan dat de vrouw gebruikt. Zij blijft volharden in het gebruik van het woord 'put'. Zij ziet de put als datgene waar zij elke dag naartoe gaat. Dat een gesprek op twee niveaus kan plaatsvinden herkennen we wel. Je kan de ander niet bereiken. Het lijkt wel of er een andere taal gesproken wordt. Maar er vindt wel degelijk ontmoeting plaats tussen Jezus en de vrouw. Hij doorbreekt met zijn vragen en luisteren haar isolement.

Gekend zijn

Het pantser dat de vrouw om zich heen gebouwd heeft, brokkelt langzamerhand af. Ze voelt zich gezien en gekend. De vrouw luistert vol verbazing, met verwondering zelfs. Tot ze doorheeft wie hij is ('de messias'), dan gaat ze op weg. Ze laat haar kruik staan (Johannes 4: 28). Het is een opvallend gegeven. Ze was toch zo afhankelijk van haar kruik? Maar de ontmoeting met Jezus is een keerpunt in haar leven geworden. Ze was de kruik niet vergeten maar liet hem met opzet staan. Ze had nu van het 'levend water' gedronken en dat was haar genoeg.

Indachtig de woorden van *Psalm 56 (9-10)*:

*Mijn omzwervingen hebt u opgetekend,
vang mijn tranen op in uw kruik.*

Staat niet alles in uw boek?

*In het uur dat ik u aanroep wijken mijn vijanden,
want dit weet ik: God staat mij ter zijde.*

De vrouw had door de ontmoeting ervaren dat ze ‘gezien’ werd. Het was een troostrijke ontmoeting gebleken. Ze kon gaan leven in Gods licht. Ze was uit haar schulp gekropen en haastte zich naar de stad. Zij die de mensen eerst meed, zocht hen nu op! ‘Kom mee, er is iemand die alles van mij weet. Zou dat niet de messias zijn?’

Troost

Troost bieden. Het komt van het Latijnse woord *consolor*, dat zoiets betekent als ‘samen verlichting vinden’. vertroosting is wat we bieden of zoeken of in ieder geval proberen te bieden of te zoeken als we elkaars lijden delen. Herkenbaar voor ons allen, denk ik. Zowel de tranen die soms een kruik kunnen vullen, als de troost die we kunnen ervaren.

In het boek *Troost: Als licht in donkere tijden* (Amsterdam, 2021) beschrijft Michael Ignatieff hoe hij een lezing mocht geven in Utrecht waarbij uitvoeringen van de 150 Psalmen ten gehore werden gebracht. Hij werd diep geraakt door de kracht van de woorden en de muziek en was tot tranen geroerd. Het maakte dat hij er een boek over schreef. Bij het hoofdstuk over Job en de Psalmen schrijft hij over de hoop die we kennen omdat we van de wanhoop weten. De twijfel en aanvechting in de Psalmen maken dat er ook plaats is voor zekerheid en verdieping in het geloof. Juist de eeuwenoude woorden blijken een baken van licht te zijn door de duisternis heen, aldus Ignatieff.

Leven in Gods licht

Met het jaarthema ‘Leven in Gods Licht’ kunnen we vele kanten op. Er worden daarom diverse activiteiten aangeboden in de kerken van Zuidwest. Dat onze kerken een veilige haven mogen zijn voor een ieder die licht en troost zoekt in het leven van alledag.

Zondagmorgen

*Het licht begint te wandelen door het huis
en raakt de dingen aan. Wij eten
ons vroege brood gedoopt in zon.
Je hebt het witte kleed gespreid
en grassen in een glas gezet.
Dit is de dag waarop de arbeid rust.
De handpalm is geopend naar het licht.*
(Ida Gerhardt, De Hovenier, 1961)

ds. Nel van Dorp

Druk doende met van alles en nog wat

Twee mensen in gesprek over diaconie en andere kerkelijke zaken. Zelfs pensionado's moeten een afspraak plannen. Dit geldt in elk geval voor Kjell Wagner.

Kjell zit ontspannen in de Bosbeskapel aan de koffie. Gelukkig kunnen wij ongeveer een uur rustig praten over belangrijke zaken. Kjell heeft per 1 januari 2024 zijn werkzaamheden als diaken in de Bosbeskapel beëindigd. Nu is hij voorzitter van de locatiecommissie. Toch weer een belangrijke klus en een functie die boeiend is.

Ik vraag hem hoe het allemaal zo is gekomen. Kjell antwoordt: 'Ik was wel actief maar wilde eerst geen ambt bekleden.' Toch is hij acht jaar geleden diaken geworden. In die tijd kwam de fusie tussen de drie locaties tot stand en kregen wij Den Haag-Zuidwest. De Bosbeskapel, de Shalomkerk en de Abdijkerk zouden gezamenlijk kerk-zijn in Den Haag. Dit proces kostte wel veel energie en tijd. Kjell is blij, dat in elk geval de diaconie stappen heeft gezet om activiteiten te integreren. Diaconie is concreet, zo zegt hij, 'mensen in concrete situaties helpen'. Kjell is niet zo'n vergadertijger, maar soms moet je wel met elkaar zaken bespreken en besluiten nemen. De diaconie Zuidwest functioneert anno 2024 eigenlijk wel goed. Je merkt soms wel accent- en cultuurverschillen. Kjell vindt dit niet erg. Dat maakt het allemaal soms wel spannend. Diaken zijn is een mooie taak en zo kun je je geloof in daden omzetten.

Voorzitterschap

Kjell is als voorzitter van de locatiecommissie nu druk bezig om zaken te regelen. Als voormalig onderwijsman is dit wel aan hem toevertrouwd. Je moet wel je agenda in de gaten houden. Er zijn meer dingen in 24 uur te doen. Pensionado's kunnen het ook (te) druk hebben. Soms vergeet je weleens wat, maar daar moet je dan mee leren leven. Op de achtergrond houdt zijn vrouw Gees alles in de gaten.

Kerk en geloof

Kjell ziet de kerkelijke toekomst niet somber in. De kerk moet wel bij de tijd blijven om maatschappelijk relevant te zijn. Dat roept wel een spanning op, maar kan weer creativiteit tot gevolg hebben. Kijk maar naar de vluchtelingenopvang in de Bosbeskapel, de talentenveiling en de maaltijden. Dat zijn volgens Kjell succesvolle projecten. De kerk wordt zichtbaar in de wijk en daar is het zeker als diaken om te doen. Kjell kijkt op zijn horloge. Hij heeft nog andere activiteiten vandaag. 'Ik herken dit', zeg ik met een glimlach.

Over geloofszaken heeft hij een heldere opvatting. Natuurlijk kun je als humanist je ook inzetten voor een ander, maar waar blijft Christus dan? Kan je echt de Bijbelverhalen goed lezen en alleen beschouwen als mooie sprookjes? Kjell merkt dan op dat dit voor hem wel problematisch is. Niemand weet hoe God is, maar God is liefde en dan is er nog heel wat te doen op deze aarde. Dit straalt Kjell uit. Niet somber op 's Heren wegen, maar vroom en vrolijk de medemens in de concrete situaties tegemoet treden. In elk geval zal de kerkgemeenschap actief naar nieuwe mogelijkheden moeten zoeken om de Blijde Boodschap te verkondigen in de 21e eeuw; anders wordt de kerk een soort openluchtmuseum.

Weg vervolgd

Kjell blijft het leuk vinden om actief te zijn in de kerk. De telefoon gaat. Zijn vrouw vraagt waar hij is en wat hij doet. Met een glimlach antwoordt hij: 'Ik ben in de Bosbeskapel en kom er snel aan.' Wij drinken de koffie op en gaan weer wat anders doen, misschien wel voor de kerk.

Christiaan Scheen